

7. De Franstalige extreemrechtse partijen

Guy Vanthemsche

7.1. Bibliografie

- ABRAMOWICZ (M.). *Extrême droite et antisémitisme en Belgique de 1945 à nos jours*. Brussel, 1993.
- ABRAMOWICZ (M.). *Les rats noirs: l'extrême droite en Belgique francophone*. Brussel, 1996.
- De l'avant à l'après-guerre. L'extrême droite en Belgique francophone*. Brussel, 1994.
- BREES (G.). *L'affront national. Le nouveau visage de l'extrême droite en Belgique*. Brussel, 1991.
- BREWAEYS (P.), DAHAUT (V.), TOLBIAC (A.). L'extrême droite francophone face aux élections, in *CH CRISP*, 1992, nr. 1350.
- CONWAY (M.). *Collaboration in Belgium. Léon Degrelle and the Rex Movement*. New Haven-Londen, 1993.
- CONWAY (M.). The extreme right in inter-war francophone Belgium. Explanations for a failure, in *European History Quarterly*, 1996, p. 267-292.
- DELWIT (P.), DEWAELE (J.-M.), REA (A.), eds. *L'extrême droite en France et en Belgique*. Brussel, 1998.

- DELWIT (P.). L'extrême droite en Belgique francophone: (non)positionnements institutionnels et implantations électorales, in *Fédéralisme – Régionalisme*, 2002, p. 19-36.
- DELWIT (P.). The Belgian National Front and the question of power, in DELWIT (P.), POIRIER (P.), eds. *Extrême droite et pouvoir en Europe. The Extreme Right Parties and Power in Europe*. Brussel, 2007, p. 141-166.
- LE PAIGE (H.), ed. *Le désarroi démocratique. L'extrême droite en Belgique*. Brussel, 1995.
- FANIEL (J.). Vote brun en banlieue rouge. Une approche qualitative du vote populaire d'extrême droite à Seraing, in *Les Cahiers du Cevipol*, 2000, nr. 3.
- FANIEL (J.). L'extrême droite après les scrutins de 1999 et 2000, in *CH CRISP*, 2001, nrs. 1709-1710 (met daarin de referenties van de vorige *CH CRISP*-nummers over extreemrechts).
- Nouvelles formes et tendances d'extrême droite en Belgique, in *CH CRISP*, 1962, nr. 140.
- REA (A.). Le Front National: force électorale et faiblesse organisationnelle, in DELWIT (P.), DE WAELE (J.-M.), eds. *Les partis politiques en Belgique*. Brussel, 1997, p. 193-204.
- SCHRIJVERS (K.). "L'Europe sera de droite ou ne sera pas". *De netwerking van een neo-aristocratische elite in de korte 20e eeuw*. Gent, onuitgegeven doctoraatsverhandeling UGent, 2008.
- VOS (L.). The extreme right in post war Belgium: from nostalgia to building for the future, in LARSEN (S.U.), HAGTVET (B.), eds. *Modern Europe after Fascism 1943-1980s*. New York-Boulder, 1998, p. 1344-1388.

7.2. Historisch overzicht

Reeds na de Eerste Wereldoorlog ontstonden in Franstalig België verschillende politieke bewegingen van extreemrechtse inspiratie, zo onder meer de *Légion Nationale* (opgericht in 1922), die zich later omgevormd had tot *Parti National Belge*, een fascistoïde formatie die nooit enig noemenswaardig succes boekte. Heel anders zou het gaan met een andere fascistische partij, *Rex*. In 1935 had een ambitieuze jonge publicist, Léon Degrelle, een extreemrechtse afscheuring tot stand gebracht binnen de katholieke partij. Die dissidentie werd omgevormd tot een zelfstandige politieke partij, die in 1936 een klinkende verkiezingsoverwinning boekte. Rex onderscheidde zich vooral door haar demagogische campagnes tegen de "verrotte parlementaire democratie", die ze wilde vervangen door een autoritair regime. Aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog was Rex op de terugweg, maar tijdens de Duitse bezetting wierp ze zich volop in de collaboratie. Ze verdween dus ook met de ineenstorting van het naziregime in Europa.

Na de Tweede Wereldoorlog stelde Franstalig extreemrechts lange tijd niet veel voor. Die politieke stroming werd (en wordt nog steeds) gekenmerkt door een hoge graad van verbrokkeling. In de loop van de jaren 1950-1960 ontstonden tal van minuscule en uiterst marginale groeperingen, die vaak geen "partijen" in de strikte zin van het woord waren. Ze verdwenen meestal zeer snel. In de loop van de jaren 1970 en 1980 legde Franstalig extreemrechts een nieuw dynamisme aan de dag. Toen werden verschillende fascistische formaties opgericht (zoals de

Parti des Forces Nouvelles – later *Parti des Forces Nationalistes* –, ontstaan uit de beweging *Front de la Jeunesse* die was opgericht in 1974; de *Union Nationale et Démocratique*; de *Parti Liberal Chrétien*, later de *Parti de la Liberté du Citoyen*; de Luikse partij *Agir*, opgericht in 1989; enz.). Al deze partijtjes stelden echter zeer weinig voor. Het Front National (FN) vormde hierop een uitzondering. Deze fascistische partij werd opgericht in 1985 door Dr. Daniel Féret en kenmerkte zich door een hevig antivreedelingsdiscours, door aanvallen op het zogenaamde “verrotte” politieke stelsel en door oproepen voor “orde en gezag”. In de jaren 1990 boekte de partij enkele electorale successen, niet alleen op lokaal niveau (meer bepaald in Charleroi, La Louvière en in tal van Brusselse gemeenten, waar ze in 1994 een tien à vijftien percent van de kiezers wisten te bekoren), maar ook op regionaal en federaal niveau. FN-verkozenen zetelden bijvoorbeeld in het federale Parlement, in het Waalse parlement en in de Brusselse Hoofdstedelijke Raad. Vanaf het midden van de jaren 1990 had die partij echter af te rekenen met tal van interne ruzies en dissidenties. Het FN versplinterde in tal van kleine partijtjes die elkaar onderling bevechten (naast het FN zelf: *Front Nouveau de Belgique*, *Force Nationale*, enz.). In 2006 werd Dr. Féret zelf door het Belgische gerecht veroordeeld voor aanzet tot rassenhaat. In 1993 en nogmaals in 1998 tekenden alle Franstalige partijen een charter waarin ze beloofden de extreemrechtse partijen politiek te isoleren.

7.3. Archieven

Van Rex kunnen geïnventariseerde archieven geraadpleegd worden op het SOMA:

MASSON (H.). *Archives Rex et mouvements wallons de collaboration*. Brussel, 1981.

Zie ook de online catalogus “Pallas” van SOMA (www.cegesoma.be). De papieren van individuen betrokken bij Rex bevatten natuurlijk ook belangrijke informatie over deze partij. De meeste daarvan bevinden zich in SOMA (bijvoorbeeld Pierre Daye, Charles Gillis de Sart-Tilman, enz.) of in de archieven van het Auditoraat-Generaal. We verwijzen hiervoor naar de opsomming in het deel betreffende de persoonsarchieven in dit boek (bij SOMA), alsook naar lijst der geraadpleegde archieven in het werk van Martin Conway, geciteerd in de inleidende bibliografie van dit onderdeel. Over de archieven van de huidige Franstalige extreemrechtse partijen is niets geweten. De verzameling documenten en knipsels over (voornamelijk Vlaams) extreemrechts in België samengebracht door Hugo Gijssels, en bewaard op het SOMA, bevat ook enkele verspreide stukken over personen en organisaties van het Franstalige extreemrechtse milieu.

7.4. Publicaties

Rex. Hebdomadaire du mouvement rexiste. Brussel, 1932-1940.

Verscheen oorspronkelijk als bijlage bij het tijdschrift *Soirées*; werd zelfstandig in januari 1933, dus vooraleer de eigenlijke rexistische beweging ontstond.

Rex. Vlaamsche uitgave. Brussel, 1935-1937 (?).

Rex. Deutsche Ausgabe. Brussel, 1935-1939.

Le Pays réel. Brussel, 1936-1944.

Dagblad van Rex.

Europe magazine. Brussel, 1953- (vervolg van *Europe-Amérique*. Brussel, 1945-).

Tijdschrift van extreemrechtse strekking, werd vervolgd door:

Nouvel Europe magazine. Brussel, 1969-1982.

Forces nouvelles. Brussel, 1980-?.

Orgaan van het Front de la Jeunesse.

Le Front National. Brussel, 1989-1990. Voortgezet door:

Le National. Brussel, 1989-.

Orgaan van het Front National. Vanaf 2005 is deze publicatie ook te raadplegen op de website van het FN: www.front-national.org. Deze vrij magere site bevat ook het programma van de partij, perscommuniqués, krantenartikels, vlugschriften, affiches en een (mager) overzicht van haar parlementaire activiteiten. Een volksvertegenwoordiger van het FN, Cocriamont, heeft ook een persoonlijke website: www.fn-cocriamont.be.

Le Bastion. Le mensuel de préférence nationale. Front National de Belgique.

Brussel, 1996-.

Orgaan van een dissidentie van het Front National (“tendens-Bastien”).

De “tendens-Delacroix” heeft ook een aparte website (www.fn.be), met tal van teksten, communiqués, interviews, enz., alsook online tijdschriften zoals het voormelde *Bastion* (te raadplegen vanaf 2008); *FN-Sénat-News*, drie nummers van *A droite* (2005-); een elektronische *Newsletter* (2007) en links naar de persoonlijke websites van enkele leiders van het FN.